

19
1960

„Sunrise”

ARTIKELNREEKS

Theosophical University Press, Pasadena, Calif.

De inhoud van dit blad bestaat uit vertaalde artikelen uit het tijdschrift „SUNRISE” dat uitgegeven wordt door de Theosophical University Press, Pasadena, Californië. Belangstellenden die deze vertalingen regelmatig wensen te ontvangen kunnen zich abonneren door storting van f 3.— op Postrekening 395300 t.n.v. J. P. Brakel, Ananasstraat 98, Den Haag. Per jaar verschijnen ongeveer 10 nummers. Zij die zich voor het tijdschrift „SUNRISE” zelf interesseren kunnen een proefnummer aanvragen bij boven genoemd adres.

S U N R I S E
-artikelenreeks.-

No.19

Februari 1960.-

INHOUD:

Een fragment der Waarheid

Levende boodschappers

Eén Wijsheid - Vele Vormen

Intelligentie in de Evolutie

De wereldspiegel

-o-o-o-

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

EEN FRAGMENT DER WAARHEID.

Honderd jaar geleden, op 24 November, werd de eerste oplaat van 1250 exemplaren van The Origin of Species (De oorsprong der soorten) van Charles Darwin, in Londen door de uitgevers aan de boekhandel verkocht. In onze tijd vindt het Darwinisme, dat steunt op een enorm aantal zorgvuldige waarnemingen en experimenten, in ruwe trekken nog altijd algemene aanvaarding, ofschoon in de afgelopen jaren bij het streven, de mysteriën van de kiemcel, het overbrengen van eigenschappen en het plotselinge optreden van nieuwe soorten te verklaren, de klemtoon die de geologie en zoölogie kregen is verlegd naar de erfelijkheidsleer en de scheikunde.

Na een eeuw van onderzoek blijven er echter toch belangrijke hiaten over, die de aanhangers van de evolutieleer bezig houden, zoals de nog steeds ontbrekende "ontbrekende schakels" en andere tekortkomingen in de materiële bewijsvoering. Maar de ernstigste bezwaren tegen het Darwinisme schuilen niet in het ontbreken van bewijzen, maar in de hoofdpremissen van de theorie zelf: verscheidene van haar materialistische verklaringen zijn slechts hypothetisch en zijn nimmer als natuurfeiten vastgesteld. Er zijn altijd enkele figuren geweest, zoals Wallace, Darwin's beroemde tijdgenoot, en Dr. Robert Broom, de Zuid-Afrikaanse Anthropoloog, die volhielden, dat het wetenschappelijk gesproken onmogelijk is de evolutie der vormen te begrijpen zonder geestelijke intelligenties daarin te betrekken, die achter en in dit

proces werkzaam zijn.

Nu Darwin's 100-jarige herdenking wordt gevierd, is het een geschikt moment de grondslagen, waarop het moderne inzicht in de evolutie steunt, aan een herwaardering te onderwerpen.

-Red.

Eén van de treffende kenmerken van de laatste generaties, de onze inbegrepen, is het ontstaan van vele z.g. nieuwe ideeën, die in de meeste gevallen niet anders dan zeer oude opvattingen blijken te zijn, die tijdelijk zijn veronachtzaamd of in het vergeetboek zijn geraakt. Een voorbeeld hiervan is de evolutietheorie die behelst, dat het heelal in al zijn delen tot aanzijn kwam als gevolg van een proces van groei of ontwikkeling, zonder de tussenkomst van krachten van buitenaf. De term zelf, die van Latijnse oorsprong is, betekent het ontvouwen of geleidelijk tot bloei komen van voordien latente of potentiële eigenschappen en activiteiten.

Vele van de oude Griekse wijsgeren, zoals Thales, Anaximenes, Heraclitus, Empedocles, Democritus en Epicurus, gaven aan het onderwerp op verschillende manieren uitbreiding. Maar allen volgden de analogieën van de organische groei, waarvan de ontwikkeling van een plant uit een zaad of een dier uit een ei voorbeelden zijn. De oude Grieken en Romeinen waren trouwens even vertrouwd met het geloof, dat het Heelal uit het Wereld-Ei was voortgekomen, als de oude Hindoes. Maar evenals de moderne wetenschap de term Atoom, wat "ondeelbaar" betekent, aan de oude filosofie heeft ontleend en haar heeft toegepast op iets, dat kennelijk niet ondeelbaar is, heeft ze het woord evolutie gebruikt in een zin, die volkomen in strijd is met haar oorspronkelijke betekenis.

Het is betrekkelijk eenvoudig de oorsprong van de moderne evolutie-gedachte te ontdekken. Toen

de mens na de Middeleeuwen kennis begon te vergaren omtrent het stoffelijk heelal, werd het alreus duidelijker, dat het niet alleen onlogisch was, maar iets van kinderlijke lichtgelovigheid had, om te proberen dat heelal te verklaren door wonderen, bijzondere scheppingen, beschikkingen der voorzienigheid en bovennatuurlijke tussenkomst van machten die er buiten staan. De mens verlangde nadrukkelijk een meer rationele verklaring van de kosmos, in het bijzonder van de vele soorten levende wezens, waarvan men het bestaan kende, maar het aantal feiten, waarop hij kon bouwen, was betrekkelijk gering.

Een reeks brillante denkers, die begon in de achttiende eeuw en culmineerde in mannen als Darwin en Wallace omstreeks het midden van de negentiende eeuw, ontwierpen, wat nu bekend staat als de wetenschappelijke theorie der organische evolutie. Deze theorie zou echter eerder "transformisme" dan evolutie moeten worden genoemd, want ze leert, dat nieuwe organische vormen tot aanzijn komen door de verandering of transformatie van bestaande vormen, als gevolg van de invloed van krachten van buitenaf, in plaats van door het ontvouwen van innerlijke eigenschappen van die organismen zelf. Ze verklaart, dat het heelal zich ontwikkelde uit dode stof, die altijd aanwezig is, door middel van blinde krachten, die op zuiver mechanische of toevallige manier werken, zonder een bepaald doel en zonder dat ze door een intelligentie worden geleid. Het leven wordt geacht te zijn ontstaan toen zich toevalligerwijs een geschikte combinatie van chemische elementen voordeed en deze eerste levende cellen zich verenigden tot steeds gecompliceerder levende organismen, die op hun beurt weer van de één in de ander transformeerden, totdat alle bekende planten en diersoorten waren voortgebracht. Men veronderstelde, dat ergens in deze ontwikkeling de gevoelig-

heid voor prikkels van buiten en het reageren daarop ontstonden, later het instinct en tenslotte wat wij in de mens zelfbewuste intelligentie noemen, en dat alles als een bijproduct van dezelfde oorzaken, die de steeds toenemende samengesteldheid teweegbrachten in lichamelijke structuur en organisatie! Volgens deze zogenaamde evolutie zijn dode stof en blinde onbewuste kracht de voornaamste bouwers der schepping en was het optreden van leven een toevallige gebeurtenis en dat van geest of intelligentie een nog onwaarschijnlijker toeval. Voor de vraag wanneer en waar bewustzijn ten tonele verscheen, heeft deze theorie geen geschikte verklaring. De kern ervan, die we moeten onthouden is, dat ze leven en denken beschouwt als toevallige gebeurtenissen, waar het heelal heel goed buiten zou hebben gekund.

Een groot aantal mannen als Charles Darwin, Alfred Russel Wallace, Thomas Henry Huxley, Herbert Spencer, Ernst Heinrich Haeckel en anderen, hebben verscheidene stelsels opgebouwd in een poging de processen te beschrijven, waardoor deze gebeurtenissen plaatsgrepen. Zij geloofden, dat eigenschappen, die door een levend wezen waren ontwikkeld, op zijn nakomelingschap konden worden overgebracht en dat deze eigenschappen de nakomelingen min of meer geschikt zouden maken om vooruit te komen in hun omgeving, die werd afgeschilderd als een arena, waarin de verschillende levende schepsels in een verbitterde "strijd om het bestaan" waren gewikkeld. Sommige hunner bleken beter in staat dan anderen om die strijd te overleven, vandaar de leer van de "Natuurlijke Teeltkeuze" en "het Overleven van de Geschiktste."

Het behoeft nauwelijks gezegd, dat ondanks het grote enthousiasme en vernuft van de voorstanders van deze opvattingen, een groot aantal vragen onbeantwoord bleef. Als wij de allerbelangrijkste

factoren van geest en zelfbewuste egoïteit, die de Homo Sapiens kenmerken als een soort, die zich van alle andere zoogdieren onderscheidt, voor een ogenblik buiten beschouwing laten, ontdekken we ernstige physiologische hiaten in een overigens knap gedocumenteerd stelsel. Alle pogingen b.v. om de overerving van verworven karaktertrekken aan te tonen, zijn jammerlijk mislukt. En zou men de oorsprong van een orgaan als het oog kunnen verklaren door het geleidelijk verzamelen van kleine variaties, die van de ene generatie op de andere werden overgebracht? Voor het functioneren van het oog als gezichtsorgaan is een nauwe harmonieuze samenwerking nodig van een aantal ingewikkelde organen. Welke betekenis kan een rudimentair oog, dat nog niet als oog kan functioneren, hebben voor het voortbestaan van een organisme in de strijd om het bestaan? Hetzelfde geldt voor het vermogen om te vliegen en voor vele andere organen en capaciteiten van het lichaam, die al een zekere volmaaktheid van bouw vereisen om te kunnen werken en die, als ze die niet hebben, voor hun bezitters van geen enkel nut zijn.

Deze bezwaren werden niet weggenomen door de ontdekking van Weismann en Mendel, dat de overerving van zekere eigenschappen kan worden verklaard door de toevallige combinaties van uiterst kleine deeltjes in de voortplantingscellen, genen genaamd. Hoe ontwikkelden deze genen zich en hoe verwierven zij in eerste instantie hun verschillende eigenschappen? Sommige onderzoekers, zoals De Vries, ontdekten, wat zij mutaties noemden, waardoor een nieuwe eigenschap of nieuw kenmerk plotseling optreedt en daarna op de afstammelingen in een bepaalde lijn wordt overgebracht, maar zij konden niet verklaren wat de oorzaak was van het ontstaan zelf van deze mutaties of variaties. Sommige biologen geven ronduit toe, dat geen enkele bekende theorie een verklaring kan geven hoe een

dier- of plantensoort in een andere kan worden getransformeerd. Door in een bepaalde soort een selectie bij het fokken toe te passen, zoals b.v. bij de hond, kunnen grote veranderingen teweeg worden gebracht. Toch heeft geen enkel experiment bij het fokken tot dusverre de transformatie van een hond in een andere diersoort of een ander dier in een hond laten zien. Zo zijn de bekende verschijnselen der erfelijkheid nog altijd niet bij machte de "Oorsprong der Soorten" te verklaren.

Maar zelfs als de theorie juist zou zijn, dat de soorten ontstaan doordat het ene wezen in een ander wordt getransformeerd, dan zouden er overgangsvormen of tenminste hun fossiele overblijfselen moeten worden gevonden. In enkele gevallen bestaan er wat overgangsvormen schijnen, of hebben ze in het verleden bestaan, maar in de overgrote meerderheid der gevallen is het meest sprekende kenmerk van zulke z.g. "ontbrekende schakels", dat zij tot dusverre blijven ontbreken! De eerste schrijvers namen eenvoudig aan, dat zij bestaan moeten hebben, maar het feit dat men er steeds niet in slaagt hun vroeger bestaan aan te tonen, vormt een ernstig gebrek in een theorie, waarvan het bewijs alleen geleverd zou kunnen worden, als zulke feiten boven elke redelijke twijfel werden gestaafd.

Nog een bezwaar tegen de gewoonlijk aanvaarde these, dat de mens uit de een of andere apensoort is geëvolueerd, vormt het algemeen erkende beginsel, dat ontwikkeling zich altijd voltrekt door een steeds toenemende specialisatie in de lichaamsbouw. Men kan zich bijvoorbeeld indenken dat de oorspronkelijke vorm van de voorste ledemaat is overgegaan in de vleugel van een vleermuis of de vin van een walvis, maar er is geen enkel bewijs van het omgekeerde proces, nl. dat de vleugel of de vin in de oorspronkelijke poot terug veranderen. Als een soort eenmaal uit de oorspronkelijke

stam is voortgekomen, blijkt ze zich steeds meer te specialiseren, nooit omgekeerd. Als ze op haar beurt het aanzijn geeft aan een andere soort, belichaamt deze de oorspronkelijke eigenaardigheden in een geaccentueerder vorm. Deze neiging is zo krachtig, dat sterk gespecialiseerde vormen eenvoudig uitsterven, als ze met veranderingen in hun omgeving te maken krijgen, omdat ze niet in staat zijn zich aan te passen. Alleen de betrekkelijk primitieve of niet gespecialiseerde vormen kunnen zich naar veranderingen in hun omgeving schikken.

Het is veelbetekenend, dat alle bekende apensoorten vergeleken met de mens reeds een grote mate van specialisatie vertonen in handen, voeten, skelet en vele andere uitwendige en inwendige onderdelen van het lichaam. Daaruit volgt dus, dat geen van deze soorten de voorouder van de mens kan zijn, tenzij we de grondbeginselen van de evolutie opzij zetten, die de aanhangers der evolutie-theorie zelf hebben uitgewerkt. Overeenkomsten met het mensentype zijn alleen te vinden bij die zeer vroege zoogdieren, die, naar men gelooft, vele miljoenen jaren geleden voor het eerst zijn verschenen. Men kan niet aan de conclusie ontkomen, dat de ouderdom van het mensentype minstens even hoog moet zijn, omdat het niet uit één van de jongere en meer gespecialiseerde vormen kan zijn voortgekomen. Vandaar dat het denkbeeld, dat het menseras stap voor stap uit de een of andere bekende diersoort zou kunnen zijn ontwikkeld, tot dusverre niet door concrete bewijzen is ondersteund - hoewel de wetenschap er hardnekkig aan vasthoudt.

Als dan de wetenschappelijke theorie der organische evolutie, of juister gezegd, van het transformisme, slechts ten dele blijkt te zijn bevestigd, vraagt men zich wel af, waarom ze zo'n grote invloed op het menselijk denken en handelen heeft gehad. Want aan deze invloed kan geen twijfel bestaan en

als men onpartijdig oordeelt zal men moeten toegeven, dat ze niet helemaal gewenst was. Haar filosofie is materialistisch en mechanistisch. Ze ziet de werkelijkheid alleen in de stof en in materiële dingen en verlaagt het heelal en de mens tot een machine. Als stof de enige werkelijkheid is, zijn stoffelijke dingen als materiële genoegens, sensuele genietingen, bezittingen en dergelijke de enige bereikbare doelen. Als de mens slechts een machine is, kan hij geen morele verantwoordelijkheid dragen, want een machine kan goed, noch kwaad doen; zelfs de vrije wil is dan een volslagen illusie, daar alle handelingen door mechanische oorzaken en omstandigheden worden voorbeschikt. In deze voorstelling past geen God, ziel of geest, niets in de mens, waarvan men kan verwachten, dat het de dood van het lichaam overleeft. Daarom is er niets te vrezen of te hopen na het tegenwoordige stoffelijke leven, geen aansporing om de deugd te beoefenen of het kwade te mijden als men handig genoeg is om ontdekking en straf te ontgaan, of machtig genoeg om de wetten te trotseren.

Dit zijn de onvermijdelijke wijsgerige overwegingen, die op subtiele, maar niettemin krachtige wijze de psychologie en het denken van de laatste drie generaties hebben beïnvloed. Het is daarom geen wonder, dat, ondanks jarenlange pogingen om het internationale recht en de harmonie in de wereld te bevorderen, de ene oorlog de andere opvolgde en dat deze steeds in omvang en vernietigende kracht toenamen, terwijl de perioden tussen de oorlogen geen vrede betekenden, maar een wapenstilstand, die nauwelijks van een openlijk conflict te onderscheiden was. Het is een wonder, dat er nog altruïsme, idealisme of spiritualiteit in een dergelijke atmosfeer is kunnen blijven voortbestaan. Maar het is een feit en dat is wellicht een aanwijzing, dat er iets bestaat dat het materialisme

niet in zijn berekeningen betrok, dat deze eigenschappen nog altijd bestaan, hoewel misschien niet zo in het oog lopend als men wel zou wensen.

Wat moet de mens doen, nu hij tegenover het dreigende gevaar van een universele ramp staat? Moet hij tot een onverschillig fatalisme vervallen en als onvermijdelijk lot aanvaarden, wat hij zelf door zijn eigen handelingen heeft teweeggebracht? Moet hij zijn toevlucht zoeken in het ziellose bijgeloof van het verleden en de een of andere denkbeeldige Bovennatuurlijke Macht aanroepen om hem te behoeden voor dat, waarvoor hij en hij alleen verantwoordelijk is? Fatalisme noch bijgeloof geven enige hoop om te ontkomen. Het kwaad wordt niet uit de weg geruimd door het lijdelijk te aanvaarden. De remedie tegen de euvels van onvolmaakte kennis is niet een vlucht in onwetendheid, maar een opmars naar groter en volmaakter kennis.

Wat waar is in de evolutie, kan niet worden gelochend; feiten houden niet op feiten te zijn door ze te ontkennen. Maar we houden vol, dat evolutionair transformisme, waartoe men komt als men de stoffelijke natuur slechts ten dele waarneemt, slechts een fragment van de waarheid omtrent de universele evolutie is en alleen de verspreiding van een grotere en diepere kennis kan die elementen van ethica en spiritualiteit verschaffen, waarvan we het gemis in onze moderne wereld op zo tragische wijze ervaren.

-William C.Beller

In het nummer van 14 November van The Saturday Review maakte John Lear, wetenschappelijk Redacteur, melding van een bijeenkomst van vijftig "eminente denkers", die in de Universiteit van Chicago op Thanksgiving Day (Dankdag) zou worden gehouden om de verschijning van Darwin's beroemde boek te herdenken. Ter voorbereiding tot deze vergadering deed Dr.Fred L.Polak, cultureel socioloog

aan de Hogeschool te Rotterdam, Nederland, onder de deelnemers een geschrift circuleren, dat zekere verklaringen bevatte, die een ommezwaai betekenen van het traditionele materialisme naar een eerlijker waardebepaling van 's mensen samengestelde natuur. Daar de wetenschap er tot dusverre voor is teruggeschrokken om rekening te houden met de geestelijke kwaliteiten van de mens, alsof de processen, die hem voortbrachten, voldoende konden worden verklaard zonder daarop terug te vallen, is de volgende uitspraak van Dr. Polak veelbetekend:

" Geestelijke werkzaamheid veronderstelt een geestelijk beginsel, een geestelijk beginsel dat binnen het evolutieproces werkt. Of dit beginsel tevorens bij het proces was betrokken van buitenaf of van bovenaf door een superieure, allesomvattende kracht, is niet langer een dwingend wetenschappelijk probleem, maar een zaak van geloof en religie. Maar het is van wetenschappelijk belang of een zodanig beginsel bestaat en zo ja, hoe het werkt."

vertaald uit:

Sunrise December 1959.

Laten we deze levende boodschappers,
woorden genaamd, met zorg gebruiken.

-W.Q.Judge.

LEVENDE BOODSCHAPPERS.

Het gesproken woord schijnt een vaag iets, een ademtocht, een klank, niettemin heeft een woord een koninkrijk kunnen vernietigen of duizenden levens kunnen redden. Achter woorden liggen gedachten, die hun zielen zijn, het zaad, waaruit ze voortkwamen. Als wij geen gedachten hadden, niets bezaten om aan elkaar over te brengen of de drang daartoe misten, zou die stroom niet bestaan, die zich nu elk kwartier over ons uitstort - via radio en T.V., in kranten, tijdschriften en boeken - en die een door mensen gemaakte lawine van ontzagwekkende omvang vormt.

Enkele eeuwen geleden stonden woorden nog niet in een zo overweldigende hoeveelheid ter beschikking van iedereen; boeken waren zeldzaam en nieuws bereikte slechts een betrekkelijk kleine kring. Vandaar de tamelijk bekrompen opvattingen, want men wist niet wat er omging buiten zijn eigen gemeenschap, land of volk. Het is moeilijk ons een beeld te vormen van het leven van de zogenaamde gewone man, toen hij nog niet kon lezen en het enige boek, waarover hij iets wist, de Bijbel was, waarvan hij overigens de wijsheid tweedehands ontving via zijn priesters. In die dagen stelde de heersende klasse alles in het werk om te voorkomen, dat de emanciperende kracht van het woord het volk bereikte en het is meer dan een toevallige samenloop van omstandigheden dat, naarmate de volkeren beter ingelicht geraakten, zij een stem in de regering eisten en kregen.

Zo belichamen woorden de kracht, die in idealen

schuilt en wij kunnen het karakter van een tijdvak beoordelen naar de wijze, waarop er mee wordt omgesprongen. Daar waar het vrije woord heerst is de menselijke ondernemingslust vrij om zich een waardig bouwwerk op te trekken; maar als het gezag tracht ideeën uit te bannen en de mens martelt, die tot uitdrukking brengt wat verboden is, leeft men inderdaad in een donkere eeuw. Velen van ons werden in intellectuele en materiële vrijheid geboren en het is niet gemakkelijk voor ons de moed te peilen van hen, die de boeien van tirannie en fanatisme trachtten te verbreken. Wellicht hebben wij gelezen, hoe zij maar al te vaak hun leven offerden, opdat wij vrijelijk van het woord gebruik kunnen maken, zonder dat daaraan op willekeurige wijze beperkingen worden gesteld; maar waarderen wij nog wel steeds in voldoende mate het voorrecht, dat wij nu genieten, zonder dat daar een persoonlijk offer van ons voor wordt gevraagd?

Het feit dat wij, althans in het Westen, ons mogen uitspreken, is nog geen garantie dat wat we zeggen altijd de moeite waard is - hoewel het recht het te mogen doen alles waard is. Een bezoek aan een boekhandel of een avond T.V. is voldoende om te bewijzen, dat dagelijks de meest zinloze dingen door miljoenen worden verteerd. Ik betwijfel of de mensheid in het verleden ooit aan zo'n spervuur van woorden was onderworpen over zulke onbelangrijke beuzelarijen. We zijn tuk op amusement en nieuwtjes en zo lang daaraan wordt voldaan, menen we gelukkig te zijn - in ieder geval gaan onze vrije uren zonder moeite voorbij. Intussen vullen we onze geest vaak met surrogaat gedachten, terwijl op het vermogen tot scheppend denken zelden een beroep wordt gedaan.

Aan alle rust schijnt in onze tijd een einde te zijn gekomen en tegelijk daarmee ook aan ons vermogen ons boven de bulderende storm te verheffen en er over na te denken. Op alle mogelijke wijzen wordt getracht onze aandacht te trekken en ons in

de maalstroom te lokken van koop en verkoop, wed-
ijver en amusement. Adverteerders, op politiek
zowel als commercieel gebied, geloven dat door
lang genoeg op een bepaald thema te blijven hame-
ren, meningen kunnen worden gevormd en het doet
er niet toe of het waar is of niet. De "denker"
wordt toegejuicht - maar wordt hij werkelijk aan-
gemoedigd om te denken? Als dat niet zo is, dan
worden woorden gemaakt tot verraders van de ideeën
die zij eenmaal zo trouw belichaamden en verspil-
len wij onze energie aan dingen, die onze mentale
kracht ondermijnen.

Maar hoe donkerder de schaduwen die wij zien,
des te helderder het licht dat er de oorzaak van
is. Terwijl de onvermoeibare drukpersen een einde-
loze stroom waardeloze woorden uitbraken, heeft
hetzelfde mechanische vernuft de schatten aan wijs-
heid van de hele wereld binnen het bereik van een
ieder gebracht. Plato's Dialogen en de Bhagavad
Gita zijn in goedkope uitgaven beschikbaar. Deze
en honderden andere waardevolle boeken worden door
miljoenen gelezen. Waarlijk uitstekende biogra-
fieën en historische werken worden geschreven,
evenals wetenschappelijke werken, die de hoogste
lof verdienen. Radio en televisie hebben enkele
programma's die stimulerend en opvoedend zijn. Na
meer dan duizend jaar verwaarlozing wordt thans
elk plekje op de aarde en in de ruimte onderzocht
met het doel het heelal in zijn talloze facetten
te beschrijven en te verklaren. Naast de lawine
van woorden zonder meer, die over ons wordt uit-
gestort, wordt er elk jaar ook een onmetelijke
hoeveelheid waardevolle woorden gedrukt en gespro-
ken, die de in begrip steeds vooruitgaande mens in
zich opneemt.

In onze tijd wordt de ware gedaante van de mens
meer dan ooit tevoren door woorden aan het licht
gebracht - de lage en zelfzuchtige mens, die zoekt
naar vermaak en geheel in beslag wordt genomen

door het sexuele, maar ook de mededogende en moedige mens, die er naar streeft de wereld te verbeteren. Terwijl in oude tijden alleen woorden, die van belang werden geacht, werden vastgelegd, worden thans op kwistige wijze goede, slechte zowel als neutrale vereeuwigd. Practisch iedereen kan lezen en schrijven en doet dat ook, waardoor de gewone man in de volle stroom van het wereld-gebeuren, de spanningen en ideeën wordt geplaatst. Hij voelt zich op de een of andere manier deel van de mensheid en mede-verantwoordelijk op een wijze, die vroeger niet mogelijk was.

Maar temidden van de chaotische en verwarde over en weer gemaakte aanspraken, onenigheden en berichtgevingen, voelen wij toch het onverbiddelijk getij van de menselijke bestemming, dat ons voortstuwt - waarheen? We verlangen naar een bestendige vrede, naar een praktische menselijke broederschap, maar leren de harde les, dat het welzijn van alle volkeren afhangt van de integriteit van de enkeling. We trachten de woorden van de regeringen met hun daden in overeenstemming te brengen, want als beloften geen waarde hebben, zal onze beschaving stellig te gronde gaan. Dit is een tijd, waarin het hart wordt gepeild, de ziel beproefd en het verstand gezuiverd en die wij tot een verschrikking kunnen maken door wanbegrip of tot iets geweldigs, wanneer wij er in slagen vooroordelen en eigendunk te laten varen en aan het licht kunnen brengen wat de ware rol is, die de menselijke familie op deze planeet heeft te vervullen.

De overdaad aan woorden kan wellicht het woordenmoede publiek er eens toe brengen waardering te krijgen voor de kracht, die schuilt in "understatement". (tegenovergestelde van een overdreven voorstelling van zaken of weergave van feiten.) Het is misschien de enige veilige weg om persoonlijke en nationale "double talk" (een wijze van spreken of

schrijven, die de schijn heeft ernstig en betekenisvol te zijn, maar die in werkelijkheid een mengmoes is van zin en onzin) te leren onderscheiden van waarachtige waarheid. Mogelijk zal een reactie optreden en zullen wij opnieuw "deze levende boodschappers, woorden genaamd, met zorg gebruiken." Als dat zo is, zal het woord van een mens opnieuw tot een verbond worden en de integriteit van een volk zijn dierbaarst bezit.

-John Simons

-o-o-o-

Niemand is een eiland, geheel op zichzelf staande; iedereen is een stuk van het continent, maakt deel uit van het vasteland; als een aardkluit wordt weggespoeld door de zee, is Europa er even goed minder om als wanneer het een kaap was, of een landgoed van Uw vrienden of van U zelf; de dood van wie ook verkleint mij, want ik behoor tot de mensheid; vraagt daarom nooit voor wie de doodsklok luidt; hij luidt voor U.

-John Donne (1623)

vertaald uit:
Sunrise December 1959.

EEN WIJSHEID

--VELE VORMEN.

De vergelijkende godsdienst-studie is in dit tijdperk van de geschiedenis van vitaal belang, want een onafhankelijk onderzoek naar wat in de verschillende godsdiensten van wezenlijke waarde is, kan veel bijdragen tot het wekken van een universeel begrip, waarnaar mannen en vrouwen in alle landen uitzien. Al dadelijk moet worden vastgesteld, dat aan de verschillende religies een eenheid van lering en doelstelling ten grondslag ligt, daar ze allen voortkomen uit en geïnspireerd zijn door die oorspronkelijke wijsheid, die het erfdeel schijnt te zijn geweest van het menselijk ras vanaf zijn allereerste begin. Maar de betekenis van de oude symbologie is reeds lang voor ons verloren gegaan en het is daarom van belang, dat een geest van eerbied wordt opgewekt voor deze kennis om zo een atmosfeer van sympathie te scheppen, waarin de diepere betekenis van de universele mythen en symbolen kan worden nagegaan.

Tot de dagen van het Christendom werd het beginsel van geven en nemen aanvaard en de essentiële eenheid achter alle vormen werd zo volledig ingezien, dat een Griek, Plato bijvoorbeeld of Apollonius, kon worden ingewijd in Egypte of Indië en het gevoel had nieuw licht te ontvangen op zaken, waarmee hij al vertrouwd was. Maar in de eerste eeuwen van onze era kwam ongelukkigerwijs een streven naar isolationisme naar voren, dat tenslotte de nieuwe vorm van religie scheidde van elke andere, zelfs de Joodse. Desondanks leerden enkele open en intuïtieve geesten, zoals Origenes, openlijk dat de Christelijke leer niet anders was dan een nieuwe weergave van de oude wijsheid onder nieuwe omstandigheden. Augustinus gaf in de Vierde Eeuw

openhartig toe, dat het slechts een nieuwe belichaming was van het oude, universele geloof en op zichzelf niets nieuws; want dat

" wat nu de Christelijke Godsdienst wordt genoemd was inderdaad aan de ouden bekend en is nimmer afwezig geweest van het begin van het menselijk ras tot de tijd, waarin Christus incarneerde...."

De Neo-Platonisten erkenden eveneens dat de Christelijke leringen op geen enkel essentieel punt verschilden van de oude exoterische godsdiensten; en de dweepers van de Staats-Kerk, toen deze tenslotte tot een politieke organisatie was geconsolideerd, zochten hun heil in de bespottelijke theorie, dat alle voorafgaande godsdienstige vormen door de Duivel waren uitgevonden om op listige wijze de uitverkorenen te misleiden en hen te beletten het orthodoxe geloof te aanvaarden. Het is niet in een geest van vooroordeel tegen de Christelijke godsdienst, dat dit alles wordt gezegd; verre van dat, want ieder, die de zuivere leringen van Jezus leert kennen, kan daarvoor en voor Hemzelf niet anders dan de diepste eerbied hebben. Wat echter niet over het hoofd mag worden gezien is de geest van exclusivisme, die de Christelijke beweging in enkele fasen heeft gekend en nog kent, het gevoel uniek en superieur te zijn, dat tot veel wanbegrip heeft geleid tussen de Christenen aan de ene kant en de rest van de wereld, de oude zowel als de moderne, aan de andere. Die geest kan slechts bijdragen tot disharmonie en is gebaseerd op een hersenschim en op eigendunk. Het enige waarop geen enkele godsdienst zich kan beroemen is uniek te zijn.

Om op bevredigende wijze aan te tonen hoe de oude wijsheid is bewaard, die de grondslag vormde van de verschillende wereld-godsdiensten, zou men in de heilige Mysteriën van de verschillende landen

moeten gaan delven en dat is niet mogelijk. Zelfs over de uiterlijke vorm van de Mysteriën van Griekenland is maar heel weinig bekend, en nog minder over die van Egypte en Indië; en eerlijke critici geven toe, dat over de innerlijke Mysteriën niets bekend is. Men heeft gezegd dat aangezien we geen overtuigende bewijzen bezitten van deze verborgen leringen, ze niet hebben bestaan; maar dat de grootste wijzen der oudheid met diepe eerbied over de Mysteriën spraken en dat deze talloze eeuwen in Egypte, Indië en elders bleven bestaan, moest een voldoende bewijs zijn, dat zulke leringen wel degelijk bestonden en voor buitengewoon waardevol werden gehouden. Wat tot ons is gekomen, is een keur van mythen en legenden omtrent de oude leraren, hun wonderlijke leven en de wonderen waardoor ze werden omgeven. Als we deze verhalen letterlijk nemen, gaat hun grootste betekenis voor ons verloren, want de "biografieën" van deze God-Mensen zijn van het begin tot het einde een symbool van 's mensen goddelijke afkomst en bestemming en het lijdt geen twijfel, dat het verborgen deel van de archaische scholen zich bezig hield met het uitwerken van dit heilige thema.

Het is waar, dat de ethische leringen van broederschap, die Jezus onderwees, uiterst eenvoudig en bevredigend waren, maar nooit heeft hij het feit verborgen gehouden, dat zij een innerlijke betekenis hadden, die alleen kon worden meegedeeld aan hen, die geschikt waren ze te ontvangen. Zowel Jezus als Paulus verklaarden, dat het noodzakelijk was hun discipelen met "melk" in plaats van "vlees" te voeden, omdat zij voor het krachtiger voedsel niet gereed waren - wat er op wijst, dat het oorspronkelijke Christendom ontstond uit de traditie der Mysteriën en deze gedurende enige tijd voortzette.

Het zou te veel tijd vorderen de geschiedenis

van alle heilanden der wereld, van wie wij overleveringen bezitten, na te vertellen, maar we zullen bij enkelen stilstaan om aan te tonen hoe deze verhalen op de meest verrassende wijze op elkaar gelijken. Onder hen, die op allerlei manieren voor de mensheid hebben geleden zijn Osiris, Horus, Krishna, Zoroaster, Tammuz of Adonis, Mithras, Prometheus, Bacchus, Hercules, Quetzalcoatl, Baldur, Buddha en Jezus.

Het eerste wat de aandacht vraagt is de onverwachte en ogenschijnlijk zinloze en ongerijmde omstandigheid, dat ze allen uit Maagden geboren zouden zijn, in enkele gevallen van te voren door Engelen aangekondigd. De hindoese Vishnu, de tweede Persoon of het tweede aspect van de Trimurti (de Hindoese Drie-eenheid), verscheen als Krishna, geboren uit Devaki, verwekt door een god - geboren in een "grot", terwijl zijn moeder en pleegvader op reis waren om belasting te betalen. En een heilig profeet bezocht hem en verklaarde, dat hij een goddelijk wezen was.

De Perzische legende van de geboorte van Mithras is daarmee identiek: deze God-Mens werd geboren op 25 December, werd door wijzen bezocht, enzovoort en het schijnt inderdaad, dat het Mithraïsche verslag en ceremonieel de meest rechtstreekse bron is voor het miraculeuse en allegorische patroon, waaromheen de persoonlijke geschiedenis van Jezus werd geweven. De Mithraïsche cultus was van enorme betekenis en hield eeuwen en eeuwen stand in het Nabije Oosten, sommige uitlopers ervan bleven zelfs tot in de eerste eeuwen der Christelijke jaartelling bestaan. Mithras, de Heiland, noemde men het "Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt." Tijdens de viering van zijn mysteriën bij de lente nachtevening riep de priester: "Juicht! Uw God is verrezen. Zijn dood, zijn pijn, zijn lijden hebben onze redding bewerkt." De volgelingen van Mithras kenden de ceremoniën van het Avondmaal en de Doop;

hun denkbeelden over de Schepping, de Zondvloed, de Krijg in de Hemel en de Hof van Eden vertoonden de grootste gelijkenis met het formele Christendom, en toch is het bekend, dat de oorsprong van de cultus niet later dateert dan van de Zesde Eeuw v. Chr. Voorts is er de geschiedenis van Sosiosh, een Perzisch Heiland, uit een maagd geboren, die aan het einde der dagen zal weerkeren door twee profeten voorafgegaan, om de wereld te vernieuwen; evenals Christus en Vishnu zal hij komen, op een wit paard gezeten.

Wanneer we ons tot het oude Egypte wenden, vinden we dezelfde overeenkomst allereerst in de geschiedenis van Osiris, die geboren werd uit de heilige maagd Neith op dezelfde dag in December als de andere heilanden der wereld; terwijl Horus nog dichter staat bij het type uit het verhaal van Krishna en Christus, want hij werd ook op Kerstdag geboren in een "kribbe" (d.w.z. een verborgen plaats) en zijn Moeder-Maagd was Isis. Zowel Osiris als Horus volgen dezelfde lijn van een mystieke geboorte, overwinning op beproevingen, een tragische dood en wederopstanding.

De gelijkenis tussen de voornaamste gebeurtenissen in het leven van de Buddha Gautama en die in het leven van Jezus of van Krishna is onmiskenbaar. De ethische leringen van Buddha zijn bijna identiek. In het begin van zijn loopbaan wordt hij aangetroffen op een bijeenkomst van wijzen, die hij toespreekt, nadat zijn ouders tevergeefs naar hem hadden gezocht; hij verlaat zijn huis en trekt zich in de wildernis terug om te vasten en te mediteren, en Māra, de Prins der Duisternis, tracht hem op alle mogelijke wijzen te verleiden; hij geneest de zieken, ondergaat een transfiguratie en daalt na zijn dood in de hel af om tot de lijdende zielen te prediken en hen hoop te geven. Hij onderwees in gelijkenissen en gebruikte vaak dezelfde symbolen als Jezus, zoals van de verloren zoon, de blinde, die de blinden

leidt, de regen die op rechtvaardigen en onrechtvaardigen valt.

Herakles (Hercules) is ook een Heiland, waarin de mensheid zijn vertrouwen heeft gesteld, en zijn geschiedenis bevat vele van de essentiële trekken van de anderen, want hij werd geboren uit een maagd (Alkmene) en Zeus. De Zonne-God Bacchus, zoon van Zeus en de maagd Semele, was weer een ander aspect van de Griekse Heiland. De Etruscanen aanbaden een Moeder-Maagd en Zoon en de Skandinaviërs hadden ook een Zonne-God, Baldur (zoon van Alfader, Odin en de Godin Frigga), wiens feestdag werd gevierd tijdens de winterzonnestilstand. De Germaanse volkeren bewezen eer aan een Moeder-Maagd en een kind; haar naam was Eostre, waarvan het Engelse woord Easter (Pasen) is afgeleid. In Finland koos Ukko, de Grote Geest, de maagd Marjatta als de moeder voor zijn incarnatie en de mystieke geboorte vond in een stal plaats. Er bestaan ook overleveringen, die met het Christusverhaal gelijkenis vertonen en die teruggaan tot onheugelijke tijden in China, Babylonië, Chaldea, Tibet en vele andere landen.

Ook is het verbazingwekkend, dat duizenden jaren lang dezelfde hoogstonswaarschijnlijke legenden de grondslag vormden van het godsdienstig geloof der Mexicanen, de Maya's en andere Amerikaanse volkeren! Quetzalcoatl werd geboren uit een Moeder-Maagd en onderging dezelfde beproevingen, stierf en herrees. Toen de Spanjaarden in Mexico kwamen bestonden daar godsdienstige legenden omtrent de Zondvloed, de Toren van Babel, het oorspronkelijke Paradijs, het geloof in de Hemel, Hel, en het Vagevuur, die zo'n treffende overeenkomst vertoonden met het Christendom, dat ook de Spanjaarden opmerkten, dat de Duivel de Mexicanen had onderricht met het doel ze in verwarring te brengen!

Volgens een richting in de vergelijkende studie der mythologie zouden deze Christus-mythe verhalen hun oorsprong vinden in de beweging van de zon door

de twaalf tekens van de dierenriem, van December tot Juni en terug naar December. De mystieke geboorte in een grot symboliseert het verschijnen van de zon uit de duisternis van de nacht en de winter; de koning die het leven van een jong kind tracht te nemen is de midwinter duisternis, die zal worden overwonnen door de stralen van de zon; de maagd is de constellatie in de Kerstnacht, waaruit het nieuwe jaar begint. Hoewel de gang van de zon door het jaar de stoffelijke betekenis van het verhaal zou kunnen weergeven, althans voor hen, die in de noordelijke landen wonen, moet er met nadruk worden geprotesteerd tegen de gedachte, dat er niets méér achter steekt. De universaliteit van de legenden kan stellig niet op deze wijze worden verklaard, want er zouden wel 100 verschillende legenden kunnen zijn bedacht om dezelfde verschijnselen te beschrijven en de vraag blijft derhalve, waarom hetzelfde verhaal over de hele wereld wordt aangetroffen, zelfs in die gebieden, die geen strenge winters of duidelijke verschillen tussen de seizoenen kennen. Het is ondenkbaar, dat een wereld-omvattend instituut als de Mysteriën, dat in de hele geschiedenis der mensheid heeft bestaan, op bedrog kan hebben berust of op zijn hoogst een dramatische weergave van gewone natuurfeiten was!

Dan is er nog de Tau of het Kruis of de Swastika, die in één of andere vorm over de hele aardbol wordt aangetroffen; het is inderdaad een universeel symbool met meer dan één betekenis. We vinden het uitgehouwen in de tempels van het prehistorische Amerika en op de geheimzinnige kolossen van het Paaseiland ver in de Stille Oceaan. Het is even bekend bij de Noord-Amerikaanse Indianen als bij de Chinezen of de Skandinaviërs uit de oudheid. Vreemd genoeg echter heeft de vroege Kerk de aanbidding van het kruis niet aangemoedigd en we zien dan ook dat het pas na verloop van verscheidene eeuwen algemeen in

gebruik geraakte.

De Christelijke sacramenten waren ook welbekend in de oudheid, in het bijzonder de avondsmal-ritus van het Brood en de Wijn - of het Water - dat zeer oud is. In zijn naturalistische betekenis symboliseerde de Wijn Bacchus de Zon-Bevruchter, en het Koren Ceres de Aarde-Substantie; maar de diepere betekenis er achter was het overgaan van het Hogere of Geestelijke Zelf in de stof om de latente mogelijkheden daarvan op te wekken.

Alle rassen hebben hun leraren en leiders gehad, die in het bezit waren van een verheven wijsheid; en zij waren het die de stoot gaven aan deze mythen, die zo lang zijn blijven bestaan zonder een essentiële wijziging te ondergaan. Het schijnt bovendien, dat het een regel in de natuur is, dat ouden en meer ervarenen jongeren onderrichten en hoewel de mens zich daar voortdurend tegen heeft verzet, bleef deze wet in de ontwikkeling van de mensheid de boventoon voeren, hoe weinig dit ook door historici is erkend. Elk ras heeft dus zijn Wijzen gehad, die een geestelijke boodschap overbrachten; en er zijn aanwijzingen te over, dat de inhoud en de geest van die boodschap dezelfde was onder alle volkeren. Het wekt daarom geen verbazing wanneer wij ontdekken, dat zelfs de vormen, waarin de heilige wijsheid is gehuld, over de hele wereld dezelfde waren. Het zou vreemd zijn als het anders was, gezien het feit, dat de daarachter verborgen waarheden zo duidelijk aan elkaar gelijk waren.

Als we bedenken, dat deze Wijzen, naar gezegd wordt, de edelste voorbeelden van het menselijk ras waren, kunnen we niet anders dan de vraag stellen: geeft deze oude wijsheid, die zij onderwezen en die aan de verschillende wereld-godsdiensten ten grondslag liggen, een waarachtige beschrijving van het heelal en de mens? Hoewel we geneigd kunnen zijn met een onmiddellijk ja te antwoorden, zijn er

enkele hinderpalen op de weg van een feitelijk antwoord op deze vraag. In de eerste plaats bezitten we veelal slechts verspreide fragmenten van wat vroeger een veelomvattende godsdienstige filosofie moet zijn geweest. En, zoals al eerder werd gezegd, we hebben de sleutels om de symbolische betekenis van de oude geschriften te verstaan, zo goed als verloren. Daarbij komt nog, dat juist degenen tot wie wij ons van nature zouden willen wenden om een vollediger verklaring te ontvangen, de theologen, zich vaak angstvallig aan de dode letter houden. Er is ook wijdverspreid een school van critici, die in die vroege godsdiensten niets anders ziet dan van fantasie getuigende pogingen van de primitieve mens om de natuurkrachten, zoals de dageraad en de zonsondergang, de regen en de wind, te personifiëren en om de Machten, die men daarachter veronderstelde gunstig te stemmen. Dit betekent een ontkenning van de waarschijnlijkheid van een innerlijke of causale wereld, die de vroege mensrassen duidelijker begrepen dan wij en die door hun leermeesters werd toegelicht door gebruik te maken van natuurverschijnselen als de beste illustraties.

De nog onbewezen theorie van de dierlijke-voorvader plaatst de "superieure mens" van de Twintigste Eeuw op een hoog voetstuk van eigendunk, aangezien hij zijn uitgebreid materiaal aan feiten en statistieken stelt tegenover wat hij ziet als de duistere bronnen en onvolmaakte gegevens waarover de ouden zouden hebben beschikt. Dit is het natuurlijk gevolg van die deprimerende en zo wijd verspreide opvatting van het heelal, dat, wat niet met de zintuigen of met stoffelijke instrumenten kan worden onderzocht, het overwegen niet waard is. Gelukkig voor de mensheid zijn er tekenen die wijzen op een ruimere gedachte-atmosfeer. Er is een toenemend aantal mensen, dat geestelijke ontwikke-

ling, ook al gaat die gepaard met een buitengewoon eenvoudige levenswijze, als een hoger bewijs van beschaving beschouwt dan louter intellectuele en materiële vooruitgang, die een even groot gevaar voor de mensheid kan betekenen, als de oude theologische dweperij.

Vele prominente denkers zien in, dat er geestelijke beginselen nodig zijn om de huidige wereldsituatie te redden. Sedert onheugelijke tijden zijn deze beginselen verkondigd door leiders en leraren, die in elk ras werden geboren en wier wijsheid verre uitgaat boven de elkaar bestrijdende godsdiensten en wedijverende nationaliteiten. Deze wijsheid beschrijft in symbolische termen het innerlijk leven van de mens en van het goddelijk heelal, dat hem tot aanzijn bracht; ze leert dat menselijke wezens tot één grote familie behoren ongeacht aan welke kant van de aarde zij wonen; en ze toont aan, dat het pad naar vrede en broederschap ligt in zelf-discipline en zelfvergetelheid.

De ontbrekende factor in ons tegenwoordig leven is de kennis omtrent de geestelijke wetten der natuur en de overtuiging, dat deze wetten even feilloos werken als die van de stoffelijke wereld en evenmin kunnen worden omzeild als men de aantrekkingskracht of de massa buiten beschouwing kan laten. Deze overtuiging alleen zou richting kunnen geven aan onze cultuur, die zich op de rand van zelf-vernietiging schijnt te bevinden. Wanneer het onpartijdig licht van de vergelijkende studie op de wereldgodsdiensten wordt geworpen, zullen de denkbeeldige verschillen, die ons willen scheiden, verdwijnen en zal worden aangetoond, dat de geestelijke wereld op ongeëvenaarde wijze straalt over allen, die weten hoe er naar uit te zien.

-Sydney James

vertaald uit:
Sunrise October 1959.

INTELLIGENTIE IN
DE EVOLUTIE.

Bijna iedereen gelooft in één of andere evolutie theorie, geleerden en vrijdenkers zowel als de meerderheid van de aanhangers van de orthodoxe kerken. Evolutie betekent groei en ontwikkeling en het enige alternatief is "speciale schepping", wat zou betekenen dat de wereld statisch is, dat olifanten en katten, vogels en vlinders, eiken en mensen "in den beginne" ongeveer werden gemaakt zoals ze nu zijn. Er bestaat echter een belangrijk verschil van mening tussen denkende mensen met een religieuze inslag en de wetenschappelijke scholen over wat het is dat evolueert en volgens welke methode die evolutie plaats heeft; kortom, wat evolutie werkelijk is. Zij, die niet tevreden zijn met materialistische theorieën zoeken naar een meer spirituele en ruimere voorstelling van een geleidelijke ontwikkeling, waaraan het beginsel van een universeel bewustzijn ten grondslag ligt, dat zich in steeds hogere vormen openbaart. Zij zijn geneigd te geloven dat geest, niet noodzakelijk geest van een menselijke orde, de leidende factor in de evolutie is en anders is er slechts sprake van zuiver toeval en blinde zinloze werkingen.

Helaas zijn de biologen, op enkele uitzonderingen na, twijfelachtig gestemd ten aanzien van geest in de natuur en door hun aandacht te beperken tot bouw en functie, trachten zij het zogenaamde overgaan van de ene soort in de andere terug te brengen tot chemische en mechanische processen, waarin geen plaats is voor geest of spirituele factoren van welke aard ook. Darwin heeft zich in hoofdzaak gewijd aan de poging aan te

tonen, dat een mechanistische "natuurlijke teeltkeus" het leidende beginsel in de evolutie was, wat dus betekent dat, indien onder kleine variaties die spontaan in een bepaalde soort optreden, er één is, die een voordeel zou kunnen betekenen in de "strijd om het bestaan", de bezitter er van zal gedijen ten koste van minder bevoordeelde soortgenoten. Zou deze gunstige variatie door erfelijkheid worden overgebracht, dan zouden de afstammelingen toenemen en zich vermenigvuldigen en mochten verdere verbeteringen optreden, dan zouden nieuwe typen ontstaan. Darwinisten illustreren dit soms met het verhaal van de Lange Nek. In tijden van schaarste, waarin grazende dieren alle bladeren van de lagere boomtakken hebben opgegeten, zal één, die toevalligerwijs een iets langere nek heeft ontwikkeld, de hogere takken kunnen bereiken en groeien terwijl de rest verhongert!

Toen Darwin deze theorie naar voren bracht, wist iedereen dat fokkers snellere racepaarden en snellere postduiven enz. ontwikkelden, door kunstmatige selectie van de meest belovende ouderparen en toen hij daarom het woord "selectie" gebruikte, werd hij gemakkelijk begrepen. Maar het kenmerkende verschil tussen zijn "natuurlijke" selectie en die van de fokkers was voor de leek niet zo duidelijk. Bij het nemen van fok-proeven werd er nauwlettend toegezien op de ouderparen; alles wat maar even de zuiverheid van de nieuwe variant zou kunnen bederven werd vermeden en de nakomelingen, die de rudimenten vertoonden van de gewenste karaktertrekken, werden beschermd tegen kwaad. Had men dat niet gedaan, dan zou de nieuwe variant weer zijn verdwenen en tot het oorspronkelijke type zijn teruggekeerd, evenals de kunstmatig ontwikkelde sierduiven terugliepen tot de gewone rotsduiven toen ze de kans kregen zich naar willekeur te kruisen. Maar volgens Darwin's natuurlijke teeltkeus was er geen toeziende intelligentie om voor dat alles te zorgen,

slechts blinde natuurkrachten zonder inzicht in of belangstelling voor wat zou komen. Afgezien van het feit, dat "natuurlijke teeltkeus" geen verklaring poogt te geven van de oorzaak van zijn zogenaamd toevallige variaties, is nu gebleken, dat er zo veel moeilijkheden aan vast zitten, dat het niet langer als een overwegende factor in de evolutie kan worden beschouwd.

Tegenover de mechanistische hypothesen, die het verschijnen van nieuwe soorten verklaren, heeft de grote Amerikaanse bioloog, Dr. H. Fairfield Osborn, een beschouwingsmethode uitgewerkt, die van belang is omdat ze de oorspronkelijke betekenis van het woord evolutie zeer dicht benadert, het ontvouwen of ontplooien tot manifestatie van wat in het embryo aanwezig is. Door het naar voren brengen van zijn hypothese, die hij Aristogenesis noemde, of het proces van de "absoluut onvermijdelijke en vooraf bepaalde evolutie, die altijd naar verbetering streeft", toonde hij de onhoudbaarheid aan van de belangrijke pogingen, die in het verleden waren gedaan om de bewegingen en oorzaken der evolutie te verklaren en die gebaseerd waren op opvattingen als (a) toevallig ontstane spontane variaties (Darwin, enz.), (b) erfelijkheid van verworven eigenschappen (Lamarck), (c) omstandigheden (Buffon, St. Hilaire).

Dr. Osborn nam natuurlijk ook aan, dat het "overleven van de geschiksten" en "de rechtstreekse inwerking der omstandigheden" enige invloed op de biologische evolutie hebben, maar hij beweerde met nadruk, dat de "ware onderliggende oorzaken der evolutie volkomen onbekend zijn.... en onkenbaar zouden kunnen blijken te zijn", en dat "Zuiver Darwinisme nimmer trachtte de oorsprong van nieuwe typen te verklaren. Het is een feit, dat Darwin onveranderlijk het woord "toeval" gebruikte, maar openhartig toegaf, dat "toeval" een woord was, dat slechts uitdrukking gaf aan de onwetendheid van zijn

tijd omtrent beginselen, die later ontdekt zouden kunnen worden."

Terwijl moderne waarnemingen, waarvan Darwin niet heeft kunnen dromen, volgens Dr.Osborn nieuwe feiten aan het licht hebben gebracht, heeft dit in geen enkel opzicht iets veranderd aan het feit, dat de oorzaak van optredende variaties volkomen onverklaard blijft door en onbekend is aan de geleerden. Dit feit tenvolle accepterende had hij goede grond om te geloven, dat de oorzaak, welke die ook moge zijn, verband houdt met het kiemplasma. Hij ontdekte, dat het naar buiten brengen van de mogelijkheden, die in deze geheimzinnige oorzaak besloten liggen, op ordelijke wijze geschiedt als een reactie op de omstandigheden. In de grote families der zoogdieren bijvoorbeeld, bezitten de vroegste vertegenwoordigers alle potentialiteiten voor de variaties, die geleidelijk verschijnen en die uiteindelijk de nakomelingen in klassen en soorten doen uiteenvallen. Dr.Osborn maakte een intensieve studie van de zoogdieren om deze Schepings Aristogenesis te kunnen opstellen en zij is, zoals hij schreef, "fataal voor Darwin's werkhypothese dat het voortbestaan van variaties in enigerlei mate aan toeval is onderworpen." X

Dr.Richard B.Goldschmidt van de Universiteit van Californië brak ook met de zuiver Darwinistische tradities en streefde naar een nieuwe opvatting omtrent het verschijnen van nieuwe levensvormen. Darwin had ontelbare toevallige variaties nodig en eonen van tijd voor het moeilijke proces van het doen ontstaan van een nieuwe soort door natuurlijke teeltkeus, maar Dr.Goldschmidt verwierp dit beginsel en kwam met een indrukwekkende reeks bewijzen voor een snelle mutatie in het embryo, waardoor nieuwe soorten geologisch gesproken snel zouden ontstaan. In sommige gevallen zouden twee of meer dras-

X De aanhalingen van Dr.Osborn zijn uit zijn artikelen in "Science" van 2 December 1932 en 24 Febr.1933.

tische veranderingen tegelijk ontstaan, in andere zou de snelheid van de inter-embryonale ontwikkeling van één of meer normale eigenschappen worden verminderd of verhoogd, waardoor andere naar voren konden treden en overheersen, enz. Zulke mutaties, hoe zelden ze ook mogen voorkomen zouden, zoals hij aantoonde, enorme gevolgen kunnen hebben. Zij zouden een bevredigende verklaring inhouden van de techniek van het verschijnen van lucht-ademende Amphibieën uit bepaalde vissen. Om zulk een revolutionaire verandering teweeg te brengen door het uitermate langzame proces van de natuurlijke teeltkeus, gebaseerd op een enkele maal voorkomende "toevallige" variatie, is ondenkbaar, volgens Dr. Goldschmidt, omdat er geen tussen-stadia mogelijk zijn en er meer dan één mutatie op hetzelfde moment moest plaatsvinden, om de vis aan de omstandigheden aan te passen van op het land levende dieren.

Toen de theorieën van Dr. Osborn en Dr. Goldschmidt werden gepubliceerd schenen zij van belang te zijn als een open deur, die het biologen mogelijk zou kunnen maken de weg te vinden die tot een diepere betekenis van de term evolutie leidt. Helaas ging het in een andere richting. Hoewel er grote vorderingen zijn gemaakt in het ontdekken van de innerlijke werkingen van de levende cel, het beschrijven van de verschillende factoren, die het overbrengen van eigenschappen schijnen te verzekeren en het verkrijgen van nieuwe kenmerken mogelijk maken, gaat de moderne biologie door met het leggen van de nadruk op de chemisch-fysische hypothesen, waarbij dezelfde toevalligheidsfactoren een rol spelen, die in de oudere hypothesen zo werden verfoeid. Maar het geven van een beschrijving van de techniek van transformaties heeft weinig te maken met het verklaren van de diepere oorzaak, want als we in de wetenschappelijke evolutie

geloven, moeten we aannemen dat uit vissen de amphibieën voortkwamen, uit de amphibieën de reptielen, vervolgens de zoogdieren met alle daarop volgende ontwikkelingen in vorm en intelligentie. Was dit alles het gevolg van zeldzame en toevallige combinaties van chromosomen in de embryonale cellen van één of andere vis? Een van Dr. Goldschmidt's critici, hoewel hij de krachtige eenvoud van zijn interpretatie bewondert, vreest klaarblijkelijk dat ze gevaarlijk is, omdat ze tot een teleologische verklaring zou kunnen leiden en noemt het daarom "de eenvoud van het geloof in wonderen"! Maar waarom zou een teleologische verklaring zo afschrikwekkend zijn? Klaarblijkelijk vindt Dr. Robert Broom, de knappe bioloog en antropoloog dat niet, wanneer hij zijn bewijs voor een geestelijke intelligentie achter de evolutie in deze krachtige bewoordingen weergeeft: "Het einde verschilt, naar het mij voorkomt, te veel van het begin om het resultaat van toeval te kunnen zijn." (De Komst van de Mens).

Het is inderdaad moeilijk te geloven, dat fundamentele veranderingen door toevallige gebeurtenissen worden voortgebracht. Zij moeten hun rechtmatige plaats hebben in een groter plan, dat terug te brengen is tot een Goddelijke of Kosmische Intelligentie. Misschien is de dag nabij, dat de wetenschap zal toegeven, dat de fysieke stof slechts een klein deel vormt van het werkelijke heelal en dat de ideale vormen of prototypen van nieuwe klassen van leven werden "geprojecteerd" uit innerlijke bestaansgebieden in de aardse wereld, wanneer de omstandigheden daar geschikt voor zijn. Misschien waren het deze subtiele elementen, die de mutaties in het embryo veroorzaakten en beheersten, die het mechanisme verschafte waardoor een meer ontwikkeld type, schijnbaar "uit het niets" kon incarneren. Wat Kosmische Intelligentie betreft, er zijn stellig geen wetenschappelijke bewijzen nodig om die te

bevestigen. De veelvuldigheid van feiten, die de wetenschap naar voren heeft gebracht ter ondersteuning van materiële hypothesen, maakte het des te noodzakelijker dat er geestelijke agenten zijn, die de ingewikkelde processen controleren en de orde en het evenwicht, die overal zo duidelijk aan de dag treden, handhaven.

-Charles J. Ryan

-o-o-o-

We weten nu, dat onze aarde een onbetekenende planeet is, die om een tweede-rangs zon wentelt in een niet zo belangrijk deel van het heelal.... Ik zie geen reden om te veronderstellen, dat de lucht om ons heen en de hemelse ruimten boven ons niet bevolkt zijn met intelligenties of entiteiten of levensvormen, even onbegrijpelijk voor ons als wij dat zijn voor de insecten. Wat afmeting betreft is het verschil tussen de insecten en ons niets vergeleken met het verschil tussen ons en de hemellichamen; en - wie weet? - zijn de nevelvlekken bewuste wezens en zijn, wat wij van hun kunnen zien, hun lichamen. Dat is niet moeilijker voorstelbaar dan dat er insecten kunnen zijn met een scherpe geest, al zal hun begrip beperkter zijn dan het onze. Wat ik wil zeggen is, dat wij deel uitmaken van een oneindige reeks en aangezien die reeks oneindig is, kunnen we daar beter rekening mee houden en voor deze oneindige mogelijkheden in ons denken een plaats vrijmaken.

-Alfred North Whitehead

vertaald uit:
Sunrise October 1959.

DE WERELDSPIEGEL.

Het is mij opgevallen, dat de raad, die ik een ander zou willen geven, vaak juist de medicijn is, die ik zelf nodig heb. "O, wat een gave gaf de Goede Gever ons, onszelf te zien als we anderen zien" (verontschuldigen aan Bobbie Burns!) Ik heb me zelfs afgevraagd, of de enige manier waarop we onszelf kunnen zien, niet is door naar anderen te kijken. Het is een feit, dat we ons eigen gezicht niet kunnen zien, behalve een stukje van de neus en dan nog alleen als we een beetje scheel kijken. Als we een blik in de spiegel werpen, zien we ons spiegelbeeld en kijken we met ons "geestes-oog", dan zien we drie beelden, die alle verschillen. Ten eerste dat, wat we denken dat we zijn, vervolgens wat anderen denken dat we zijn en tenslotte moet er, naar wij menen, nog een ander zijn, misschien heel verschillend, die is wat we werkelijk zijn!

Het is allemaal nogal verwarrend en wat de zaak nog erger maakt, er zijn mensen die zeggen, dat de wereld zelf, of onze eigen bijzondere opvatting er van, afhangt van de bril die we dragen, of deze rose is gekleurd of blauw of een tint daartussen.

Als wij het beeld uitbreiden, kunnen we dan zeggen dat wij, als ras, onze eigen tekortkomingen aflezen in de geschiedenis van andere volkeren? Projecteren wij, op onze rusteloze, energieke, ongeduldige Westerse manier, onze eigen tekortkomingen in andere naties met een afwijkende religieuze achtergrond, b.v. als we proberen hun te leren "de andere wang toe te keren?" Dit is misschien de medicijn, die wij nodig hebben en niet de ander. Het recept voor hem zou heel anders kunnen zijn en inderdaad laat de boodschap van bijv. de Hindoese Messias een ander geluid horen. Het verrichten van

edele daden van altruïstisch karakter is het bezielende kenmerk van Krishna, in wat hij leert, zowel als in zijn levensgeschiedenis. Nimmer was de Christen ridder edelmoediger in dapperheid! Toch zien we, dat de grondleringen van Jezus en Krishna dezelfde zijn. Krishna's "handelen" was aan het Allerhoogste gewijd en werd soms tot "handelen in niet-handelen"; juist zoals de geest van liefde, die Jezus verkondigde, hem niet weerhield de wisselaars in de Tempel te gezelen.

Wellicht is het ons geweten, individueel en van het ras, dat, evenals een horzel, ons doet opschrikken en tot aandacht dwingt en dat ons de wereld als een spiegel voorhoudt om ons onze gebreken te tonen. Het schijnt, dat een of andere bovenzinnelijke intelligentie, die de achtergrond vormt van elk menselijk wezen, ons er op wijst wat er in de spiegel te zien is en ons probeert te zeggen - misschien niet in ons vertrouwde termen - wat we zijn. Dat gebeurt, doordat wij tegenover onszelf en anderen worden geplaatst, want volgens de natuurlijke gang van zaken leven wij ons leven onder de mensen, tenzij we natuurlijk kluizenaars zijn. Daaruit volgt, dat alle omstandigheden, ervaringen en beproevingen in onze dagelijkse contacten, er op berekend zijn om die aspecten van onze natuur, die verstard zijn en slapen, af te ronden en te versterken. Er kan tenslotte een heel bijzondere reden voor bestaan, dat deze verborgen raadgever in ons zo vaak tot ons spreekt door middel van de tekortkomingen van anderen.

Zo schijnt het nauwelijks mogelijk, dat wij iemand "bij toeval" ontmoeten in dit dichtgeweven web van oorzaak en gevolg, dat wij leven noemen. Wij kunnen eenvoudig niet dezelfde blijven bij alles wat er om ons heen gebeurt, zodat elke ontmoeting een of ander gevolg, zo niet oorzaak, moet hebben. Of wij hebben iets te geven aan hen, die wij ontmoeten, of zij hebben een gedachte of een idee voor ons. Ik

betwijfel, of wij werkelijk iets aan iemand kunnen geven in de vorm van een pasklaar gemaakte opvatting; toch kunnen anderen stellig een nieuwe wereld van denken voor ons openen, zoals wij dat soms voor hen doen. Maar, en hier gaat het om vóór er iets van werkelijk belang gebeurt, moet er enigermate sprake zijn van onzelfzuchtige beweegredenen. Wij moeten sympathie en vriendschap koesteren jegens hen, met wie wij in aanraking komen, vóór de magie van het ontvangen door te geven en het geven door te ontvangen kan werken; en dit blijkt precies te zijn wat Jezus bedoelde, toen hij zeide: "Waar twee of meer in mijn naam bijeen zijn, daar ben ik in hun midden." Als we die van binnenuit geïnspireerde houding niet bezitten, zal de beste raad onopgemerkt voorbijgaan. Misschien worden we ze wel gewaar, maar waarom zouden we ze opvolgen?

Er is gezegd, dat er meer dan voldoende goede raad in de wereld wordt gegeven, maar bitter weinig goed nieuws en men behoeft de krant maar op te nemen om te zien, dat dit waar is. Tegenover elk prettig en optimistisch nieuwtje staan veel meer verslagen over rampen, misdaden en ongelukken. Geven die allemaal een werkelijk beeld van hoe de zaken er voor staan? Ik betwijfel het. Afgezien van het feit, dat gewone welvoegelijkheid en menselijkheid nauwelijks als nieuws gelden en dus niet worden bezongen, gebeurt het vaak, dat we worden getroffen door daden van moed. Er is in het dagelijks leven evenveel heldenmoed, als ooit op het slagveld werd tentoongespreid.

"Hé, wacht eens even," zult U nu misschien zeggen, "U begon met er op te wijzen, dat Uw fouten in anderen worden weerspiegeld. Nu hemelt U hun deugden op. Wilt U hiermee zeggen, dat deze ook weerkaatsingen zijn van Uw eigen ego?" Ik bloos en haast me toe te geven, dat, evenals ik onvolmaaktheden vertoon, die ik tot dusver nog niet in

anderen heb gezien, het ook mogelijk is dat zij enkele goede kwaliteiten hebben, die ik mij tot nu toe niet heb verworven! En ik voeg daar nog de vrome wens aan toe dat, als zij hun goede eigenschappen op mij overdragen, ik mij ervan zal kunnen onthouden mijn zwakheden op hen over te dragen!

Onze wereld is echt nog niet zo'n slechte plaats. Zoals een oud lied zegt: "De wereld is goed, het zijn de mensen, die er in leven, die haar zo hope-loos doen schijnen" - en laten we niet vergeten, dat wij de mensen zijn, die er in leven! Als ze iets heeft van een spiegel, zie ik er geen kwaad in naar de mooie trekken te kijken, als we die hebben en ook naar onze tekortkomingen. Ik geloof, dat het mogelijk is in de spiegel een beeld van het leven te zien zonder vrees en wantrouwen; wanneer, zoals een wijze oude vriend in het noorden van Engeland eens opmerkte: "wij allen onze dagelijkse plichten kunnen vervullen in het besef, dat wij omringd zijn door vrienden, die zich met hun eigen zaken bezig houden, geprikkeldheid, achterdocht en wantrouwen niet langer deel van onze natuur behoeven uit te maken."

Wanneer we dit zien gebeuren - en dat zullen we niet voor we beginnen zelf de weerspiegeling er van te maken - kan er "in ons leven een wonder en schoonheid" zijn, want ondanks alle bommen en projectielen en oorlogstuig zal de wereld datzelfde wonder en diezelfde schoonheid beginnen te weerspiegelen.

-E.A.Holmes, Engeland

vertaald uit:
Sunrise September 1959.

